

O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMI

Toktasinov Dilshodbek - Andijon Davlat Chet Tillari Instituti talabasi
Ahmedova Muhayyo - Andijon Davlat Chet Tillari Instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi kunda turizm ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarning asosiy daromad manbai bo'lib xizmat qilmoqda. Turizm xizmatlarini eksport qilish iqtisodiyotda qo'shimcha talab yaratib, aholini ish bilan ta'minlaydi va xorijiy valyuta tushumini oshiradi. Shu orqali turizm sohasi iqtisodiy rivojlanishning harakatlantiruvchi kuchi sifatida muhim rol o'ynaydi. Ma'lumki yurtimiz o'zining boy tarixi, madaniyati, jahon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo'shgan olimu, allomalari, beqiyos madaniy meros obektlari, qadimiy me'morchilik, hunarmandchilik va pazandachilik san'ati bilan bir qatorda, ziyorat turizmi yo'nalishida ham yuksak salohiyatga ega mintaqa hisoblanadi. Bu borada, mahalliy va xorijiy ziyoratchi sayyohlar oqimini shakllantirish va ular uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, respublikaning ziyorat turizm salohiyatini keng targ'ib qilish chora-tadbirlarini amalga oshirishga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida ziyorat turizmini yanada rivojlantirish va ziyoratchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmon loyihasi ishlab chiqildi. , Respublikada turizm sohasini modernizatsiyalash, sohani barqaror rivojlantirish, turizm markazlari hisoblangan hududlarda turistik, maishiy va aloqa-axborot infratuzilmalarini rivojlantirish, mahalliy va xorijiy mehmonlarga xalqaro standartlarga muvofiq xizmatlar ko'rsatishga alohida e'tibor qaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada ziyorat turizmining tavsifi va uning mohiyati, hozirgi kunda qay darajada ahamiyat kasb etishi haqida to'xtalib o'tamiz

Kalit so'zlar: Ziyorat turizmi, ziyorat qilish, noyob yodigorliklar, madaniy meros, turizm obyektlari, islom dini yodigorliklari, budizm, nasroniylik obyektlari,

KIRISH

Ziyorat turizmi hozirgi kunda keng tarqalgan turizm sohasi hisoblanadi. Ziyorat turizmi mohiyatan ziyoratgohlarni ziyorat qilish jarayonidir. Odatda, ziyoratlar diniy maqsadlar uchun kunlar, haftalar yoki hatto oylar davomida olib boriladigan uzoq safarlarni tashkil qiladi. Ular butun bir sayohatni o'z ichiga olib, e'tiqodli odamlar o'z dinlari bilan munosabatlarini mustahkamlash uchun boradigan maskanlardir. Ziyorat turizmi tashrif buyurish mumkin bo'lgan shahar yoki ma'lum hududdagi masjidlar va cherkovlarga yoki boshqa diniy diqqatga sazovor joylarga tashrif buyurishni o'z ichiga olishi mumkin. Ziyorat turizmi turistlarni diniy munosabat va urf-odatlariga erishish uchun to'liq yoki kuchli turtki beradigan turizm turidir. Bu shunchaki sayohat emas, bu

o'zligingni anglash uchun imkoniyat, ruhiy poklanishga umid, duo va istaklar ijobatini tilash, iymonga eltuvchi yo'l. Ziyorat bu – o'tgan avliyolar orqali Qodir Tangriga murojaat qilish, ongi va ruhini tinchlantirish, muqaddaslik haqiqatini anglash, yolg'izlik va poklanish yo'lidan o'tish. Markaziy Osiyoda buni Ziyorat deb atashadi, bu muqaddas joylarga tashrif buyurishni anglatadi.

Noyob yodigorliklar

Hozirgi kunda xalqaro turizmning eng muhim tarmoqlaridan biri diniy ya'ni ziyoratchilik turizmi bo'lib hisoblanadi. Ziyoratchilik turizmning shakllanish tarixi uzoq o'tmishga borib taqaladi. Ya'ni uning ilk bor vujudga kelishi antik davriga to'g'ri keladi. Ziyoratchilik turizmning asosiy paydo bo'lgan maskanlari qadimgi greklar va rimliklar vatani bo'lib hisoblanadi. Qadim da greklar va rimliklar ibodatxonalar va cherkovlar qurib, ularda sig'inishganlar. Ziyoratchilarning sayyohat qilishidan asosiy mahsadi aziz avliyo Joylarga qadam ranjida qilishi, sig'inish chog'ida ruhiy jihatdan yengillashishi, ko'ngillarning poklanishi, og'ir she would calciuean kasalliklardan xolos bo'lmoqligi, qilib quygan gunoh ishlarini ollohdan so'rab kechirishlarini, safar chog'ida safdoshlari bilan ma'naviy yaqinlikda bo'lishni orzu-umid qilishadilar. Ziyoratchi sayyohlar safarga chiqishida o'z orzu umidlariga erishish, yaratganga shukronlar aytib uning izzat hurmatini bajo keltirishni o'z ko'ngillaridan o'tkazadilar. Hozirgi kunga kelib dunyoda ziyoratchilik sayyohligining 10 dan ortiq yirik markazlari mavjud bo'lib, ular yer shartning deyarli hamma qit'alarida Joylashgandir. Musulmon olamida ziyorat qilish makonlari ham anchagina. Jumladan, Markaziy Osiyoda, qolaversa Jonajon O'zbekistonimizda ham aziz avliyolar yashab, dafn etilgan qadamjolar, ziyorat maskanlari beqiyos ko'p. Ular qatoriga Janubiy Qozog'iston viloyati, Turkiston shahridagi Axmad Yassaviy maqbarasi; Toshkent viloyati Zangiota tumanidagi Zangiota majmuasi; Toshkent shahridagi Shayx Xivanda Taxur maqbarasi, Qaldirg'och-biya maqbarasi, Yunusxon maqbarasi; Hazrati Imom majmuasi; Abubakr Muhammad Kaffal Shashi maqbarasi; Shayx Zayniddin bobo maqbarasi; Samarqand viloyati Payariq tumani Hartang qishlog'idagi Imom Al-Buxoriy majmuasi; Oqdaryo tumani Dahbed qo'rg'onidagi Maxtumi A'zam maqbarasi: Samarqand shahridagi Shohi Zinda, Amir Temur, Ruhobod, Xo'ja Doniyor, Motrudiy, Murod avliyo, Xo'ja Axror Vali, Oq saroy, Cho'ponota maqbaralari; Buxoro shahridagi-Ismoil Samoniy, Chashmai Ayub, Sadriddin Buharzi, Bohovuddin Naqshbandiy, Buyon Kulixon, Chor Bakr maqbaralari; Xorazm viloyatida Uch avliyo, Said Allovuddin maqbarasi; Qashqadaryo viloyatida-Jahongir, Dorus Saodat, Dorut Tilovat majmuasi, Ko'k gumbaz masjidi; Surxondaryo viloyatida - Hakim at-Termiziy majmuasi; Sulton Saodat ibodatxona yodgorligi, Fayoztepa ibodatxonasi; Jizzax viloyatida-Sadr Vaxs avliyo (Avliyoota) majmuasi; Farg'ona viloyatida Daxmon Shaxon go'rxonasi, Mozorixon maqbarasi kabilar ziyoratchi sayyohlarni o'ziga Jalb qilib keladigan maskanlar bo'lib hisoblanadi. O'zbekistondagi islom obidalari to'g'risidagi to'liq

ma'lumotlarni 3-ilovadan olishingiz mumkin. Ular orasida Islom olamida Muborak Buxoro ma'nosini anglatuvchi Buxoroyi-Sharif deb nomlangan Buxoro shahri. Ko'plab bebaho yodgorliklarga ega Samarqand shahri. Amir Temurning vatani hisoblanmish Shahrisabz shahri. Albatta, bu shaharlar qadimiy va boy tarixga ega bo'lib, butun hayoti davomida jiddiy o'zgarishlarga duch keldi. Mangulik, abadiylik g'oyasi ushbu shaharlar bilan bog'liqdir. Muhammad payg'ambarning tarjimai hollarida bir voqea bor. Payg'ambar me'roj qiladi. Uning samoviy oti bor edi va u o'sha otda osmonga ko'tariladi. Avval Quddusga, so'ngra Makkaga tashrif buyuradi. Makkaga qarab, quyosh nurlari butun dunyoni yoritayotganini ko'radi. Keyin u yer yuzida faqat ikkita nuqtani ko'radi, bu nurlar pastdan yuqoriga ko'tarildi. Bu nurlar Buxoro va Samarqand edi.

Nasroniylik obyektlari

Markaziy Osiyoda nasroniylikning paydo bo'lishi birinchi mingyillikning boshlarida ushbu hududda missionerlik qilgan havoriylar Foma va Birinchi chaqirilgan Andrey ismlari bilan bog'liq. O'shandan beri dunyodagi eng muhim ikkita din - Islom va Nasroniylik dinlari birga tinch yashab kelmoqda. O'zbekistonda 10 dan ortiq muqaddas va e'zozlangan nasroniy va musulmon joylari, ziyoratgohlar mavjud. Hozirgi zamongacha, O'zbekiston hududida nasroniylar ham, musulmonlar ham hurmat qiladigan "Iova buloqlari" mavjud bo'lib, ularning eng mashhuri Buxoroda joylashgan. To'g'ridan-to'g'ri, O'zbekistondagi pravoslav cherkovi O'rta Osiyoda rus pravoslav cherkovining paydo bo'lishi bilan, bu mintaqaning asosiy qismi Rossiya imperiyasiga qo'shilganidan keyin va Turkiston general-gubernatorligi tashkil etilishi (1867) bilan bir qatorda shakllana boshlangan.

Buddizm merosi

1968 yilda qadimgi Termiz hududida Budda haykali topilgan va o'sha vaqtdan beri bu yer ko'pgina arxeologlar tomonidan o'rganiladigan asosiy obyektga aylandi. Keyinchalik eng qadimgi budda ibodatxonalari majmualari ochildi: Fayoztepa (mil. av. 1-asr – milodiy 3-asr), Kampirtepa, Qoratepa. Qadimgi musiqachilarning tasviri bilan mashhur Ayritom frizining elementlari topilishi bu mintaqada buddizm targ'ib qilinganligi va ellinistik madaniyat elementlari oshkor bo'lganligidan dalolat beradi. Hozirda naqshli hoshiyaning terrakota bareleflari Sankt-Peterburgdagi Davlat Ermitajida saqlanadi. Siz zamonaviy hayot to'g'risida, insonning undagi tutgan o'rni haqida hech o'ylab ko'rganmisiz? Zamon ketidan quvishga o'zingizni bir lahzaga bo'lsa ham to'xtatishga urinib ko'ring. Tanaffus qiling va o'ylab ko'ring. Odamning ichki qiyofasi qanday ko'rinishga ega bo'ldi? Zamonaviy odamni baxtli deb atash mumkinmi va uni nima baxtli qila oladi? Bu kabi falsafiy savollarga javob topish uchun kimdir butun hayotini bag'ishlaydi, boshqalari afsuski bu savollarga javobni topa olmaydilar, kimlardir esa ziyoratga borishadi.

O'zbekistonda Ziyorat turizmini rivojlantirish imkoniyatlari

O'zbekiston turistik resurslarning boyligi bilan ajralib turadi. O'zbekistonda diniy turizm, ya'ni aziz qadamjolarini ziyorat qilish maskanlariga Juda boy hisoblanadi. Jumladan, Markaziy Osiyoda, qolaversa jonajon O'zbekistonimizda ham aziz avliyolar yashab, dafn etilgan qadamjoylar, ziyorat maskanlari beqiyos ko'p. Ko'pgina avliyolarning dafn etilgan joylari va qabrlari qaytadan ta'mirlanib, asl holatiga keltirilmoqda. Ular qatoriga Bahoviddin Naqshbandiy, G'ijduvoniy, Imom al-Buhariy, Mahtumi A'zam, Shohizinda, Motrudiy, Hakim at-Termiziy, Zangiota kabi aziz avliyolar va imomlar maqbaralari musulmon ahlining beqiyos, go'zal ziyorat qiladigan va ma'naviy ruhlanadigan joylariga aylantirildi. Ayniqsa, Imom Al-Buxoriy majmuasini muhim ziyoratgohga aylantirish xalqaro ahamiyatga egadir. Chunki, bu ziyoratgoh musulmon olamida Makka va Madina shaharlaridan keyin eng muhim sajdagoh hisoblanadi. Shu sababli ziyorat qilish uchun qulay shart-sharoit yaratish, ya'ni infratuzilmani shakllantirish lantirish bugungi kunning muhim masalasi hisolanadi. Bu yerda asosiy vazifa xorij mamlakatlar fuqarolarining ortiqcha qiyinchiliklarsiz ziyorat qilib ketishlariga erishishimizdir. Buning uchun Samarqand shahri aeroportini Jahon andozalariga yarasha bo'lishi, masalani asosiy yechimdir. Mustaqallik yillarida diniy qadamjolarga davlat tomonidan katta e'tibor berilmoqda. Buyuk ajdodlarimiz qo'nim topgan maskanlarni qayta tiklash, obodonlashtirish, ta'mirlashga jiddiy e'tibor berganligi tufayli ziyoratgoh maskanlar 1.5 mlrd. Musulmon dunyosini o'ziga tortmoqda. Hozirgi kunda mamlakatimizda diniy turizmni hududiy tashkil etish va rivojlantirishga jiddiy e'tibor qaratish lozim. Xususan, Janubi- Sharqiy Osiyo va G'arbiy Osiyo mamlakatlari ziyoratchilarni jalb etish maqsadida tadbirlar ishlab chiqish kerak. Buning uchun har bir viloyat, tuman va qishloqlardagi kishilar tomonidan muqaddas hisoblanib kelinayotgan ziyoratgohlarni aniqlash, umumlashtirish, respublika va viloyat diniy turistik kartalarini yaratish hamda ziyoratchilarga zarur sharoitlar yaratish, yo'l qurish, transport imkoniyatlarni o'rganish maqsadida muvofiq deb hisoblaymiz. Diniy ziyoratgohlar kam mablag' hisobiga katta daromad manbaiga aylanishi shubhasiz. Mamlakatimizning barcha viloyatlaridan o'nlab, yuzlab diniy qadamjolar mavjud. Ammo ularni ziyorat etish marshrutlari aniq tuzilmagan. Achinarli holati shundaki, Islom dunyosida katta xizmat qilagan, avliyo darajasiga ko'tarilgan siymolarimiz abadiy qo'nim topgan maskanlarini faqatgina mahalliy darajada, ya'ni tuman yoki viloyat miqiyosidagi bilamiz, xolos. Binobarin, bunday muqaddas ziyoratgohlarni respublika va xalqaro darajadagi diniy ziyoratgoh obektlariga aylantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. «O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning davlat dasturi», Ozbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev 18.02.2022yildagi PQ 135 farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasining «Turizm tog'risidagi qonuni». Xalq so'zi gazetasi

109.1999

3. Александров А.Ю. Международный туризм. Уч.пособие для вузов.- М.: Аспект Пресс, 2000
4. Лицензирование и сертификация в туризме. Учебное пособие Дехтярь Г.М.: Финансы и статистика, 2003 г.
5. Маринин М.М. Туристские формальности и безопасность в туризме.2000
6. Асророва Л. Тарикатнинг етти пири. - Тошкент: Узбекистон халқаро ислом академияси, 2021. - Б. 280; Таниева Г.М. XVI-XIX аср биринчи ярмида Урта Осиё халқларининг х,аж зиёрати. - Тошкент: О'zkitob, 2021. - 328 б.
7. Бердиев Хайриддин. (2022). ТАРИХИЙ ЖОЙ НОМЛАРИ ТАДЛИЛИДА КЕКСАЛИК ВА ПИРИ МУРШИДЛИК МУНОСАБАТЛАРИНИНГ АКС ЭТИШИ. Innovations in Technology and Science Education, 1(1), 218-233.